

Forfatter: Drachmann, Holger

Titel: Et Møde med Rud. Baumbach

Citation: Drachmann, Holger: "Et Møde med Rud. Baumbach", i Drachmann, Holger: *Samlede poetiske Skrifter*, 1906-1909, s. 143. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-drachmann10tom-shoot-workid55316/facsimile.pdf> (tilgået 24. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede poetiske Skrifter

er jeg, ene — ligesom forladt — i denne æde Verden af en ophøjet Vildhed, af en Majestæt, der er sig selv nok. Glimtende, blaaende, blændende straalte den evige Sne mig i Møde fra disse forrevne Tinder, trodsige, overmodige, iskolde — dér langt, langt borte, hvorfra ingen Gud kan tænkes at ville stige ned til os og tage vore Synder og vor Ængstelse paa sig. Naturen er død — men Barnehænderne slynger Kransen om Guden. Saa lever han altsaa i Barnetroen: den eneste, som er mulig. Og jeg husker alle de Mennesker, som jeg har set knæle ned her ved Vejen — og jeg forstaar, at de ikke har set paa Billedet som Kunstværk.

Jeg er ene. Og den stakkels Kärntner-Haandværkers Gudebillede er ogsaa ene dér under den lille skraa Tagskærm, hvor Sneen hænger ud over og drypper ned i klare Taarer. En saadan perlende Taare træffer en af Blomsterne; dens gule Hoved bøjer sig tungt ud af Kransen og falder til Jorden. Jeg tager den op og staar med den i Haanden — uvis, om jeg skal stikke den i mit Knaphul, i min Hat, eller maaske kysse den og sætte den tilbage i dens Plads. Da lyder der fra nærmeste Fjæld, tværs over Schlitzaflodens dæmpede Brusen, en underlig dæmp, drønende ... ja, hvad for en Slags Lyd? — halvt underjordisk, halvt som kom den fra Skyerne, der begynder at samle sig om de højeste Tinder. En fin, fjern, hvid Støv staar ud fra den skraanende Skovhældning — atter en rullende, langt hændende Lyd, der ender som i et Stød, hvorunder Jorden synes ganske svagt at skælve. Et Sneskred — en Bjerglavine! Det var fuldt Alvor.

Jeg ser op til Siden, op ad den bratte Skovhældning, som er mig umiddelbar nær. Ogsaa her hænger jo det fodhøje Snelag over de fremragende Klippestykker og disse Træstammer, der nu synes mig saa upaalidelige med deres ligesom under Byrden stønnende Grene.

Noget som en Isnen griber mig ... Og en underlig Bøn stiger op i mig og vrister sig frem, uden at jeg hører Ord, og dog saaledes, at jeg tydeligt fornemmer Ord derinde fra — og de former sig i en Henvendelse til en bestemt personlig Magt, ligesom til en vældig Herre over Skovene og Fjældene, over Liv og Død ...

Herr! bitt für uns! —

Saa kommer Bjergbønderne hjem fra Formiddagsmessen i Tarvis.

ET MØDE MED RUDOLF BAUMBACH

Nej, jeg glemmer Dig ikke, Tarvis! Du blev for mig det Sted, hvor jeg i to paa hinanden følgende, mindeværdige Somre fandt et

Fredens Asyl for Sjæl og Legeme. Omgivet af en ophøjet, storslaaet Natur, og i Omgang med ligestemte Mennesker, baade med Dannelsens Forudsætninger og i Mangel deraf med den Gemyttets naive Modtagelighed, der kan træde i boglig Kundskabs Sted, lærte jeg at se paa mig selv saadan ret til Gavns. En udmærket Kur om man end ikke „kureres“ ganske! Bjergluften er saa ren, og der er altid en eller anden Top, som man kan kravle op paa, og hvorfra man da ligesom kan øjne sig selv liste omkring dernede — dybt nede mellem Sø og Taage.

Nej, jeg glemmer ikke Tarvis; og blandt de Mennesker, i hvis Selskab jeg saadan besteg en Højde og indaandede ren, god Luft, var Digteren Rudolf Baumbach.

En fælles Bekendt førte os sammen; en efter Omstændighederne „himmelhøjt jublende eller til Døden bedrøvet“ Sydtysker, Stedets Læge, Syd-Kärntens Koncertsanger, en moderne farende Svend, der har sat Bo og faaet Praksis, men ikke desto mindre er Værtshusenes prøvede Støtte og de poetisk anlagte rejsendes trofaste Kammerat. Det var da ogsaa udenfor et Værtshus, at jeg første Gang hilste paa Dr. Baumbach. Han har i en Række Aar været bosat i Triest, og han var kommen herop for at tilbringe Pinseferien imellem de julske Alper. Han gik sindig hen imod mig og hilste, idet han sagde, at Billedet, som han efter Beskrivelsen havde dannet sig, undtagelsesvis denne Gang passede paa Manden — hvorefter han med en godmodig Skælm i nogle lysende graa Øjne maalte det Centimeterantal, som jeg ikke kunde fragaa.

Ogsaa jeg paa min Side tog Maal af ham. Jeg havde Aaret i Forvejen oppe i Nordtyskland anskaffet mig de fleste af hans Bøger, udsøgte smaa Digtsamlinger af en ganske særlig Friskhed og Velklang, rige paa Motiver fra Vagant-Livets Tider, med optrædende Spillemand og „farende Svende“, gennemkrydsede af Lune og røbende en fin, harmonisk Natur, der ganske vist i sin Digting støtter sig til store Forbilleder, men tillige indenfor sit særlige Omraade netop fra Livet og Iagttagelserne finder nye Udtryksformer for den Romantik, som, efter Baumbachs egne Ord, „ikke er død og aldrig vil udde“. Ejendommeligt og fortræffeligt var ogsaa hans større episke Digt „Zlatorog“, et slovenisk Alpesagn, taget lige ud af de vilde Bjerglandskaber, ikke langt her fra Tarvis, hvor det majestætiske Triglaw knejser med sine snedækte Tinder. Jeg havde i hans Lyrik fundet ægte Perler, hvorover jeg muligvis selv kunde have nogen Dem; mange Motiver havde vi tilfælles, ofte følte jeg en Streng klinge, som jeg for nylig syntes selv at have anslaaet, eller hvortil jeg kunde tænke mig at vende tilbage — endog Titler traf jeg paa, som jeg selv kendte fra egne Poesier — og jeg havde unægtelig

Lyst til at lære en saadan Broder i Apollo at kende (for at tale i gammel Stil). En farende Svend, en vagantisk Spillemand, lignede han nu ganske vist ikke. Han mindede ved første Syn mest om en tysk Gymnasial-Lærer, en „Professor“, men rigtignok i en højt vindende, elskværdig Form. Det første Indtryk plejer at være det afgørende — og naar man da ikke netop raadfører sig med Snittet paa en Mands Klæder eller akkurat tæller hans Hovedhaar for dærigenem at slutte sig til hans fremherskende Evne, saa vil muligvis det afgørende snarest vise sig gennem en Mands Stemme og hans Maade at smile paa eller blot at se ud af Øjnene paa.

Saa fandt jeg da, at Baumbachs Organ var et sjældent blødt og umiddelbart indtagende; han talte det rene gode Thüringertysk (han er født i Meiningen), men med en ganske lille Tilsætning af sydtysk Klang — og det sydtyske har nu en engang noget trohjertet ved sig og tillige noget melodisk, der ikke forgæves appellerer til en Nordboers Øre.

Naar han saa smilede — og han smilede ofte, paa en stilfærdig, hyggelig Maade — saa blev hans i Forvejen store, klare Øjne endnu mere aabne og meddelsomme; de lyste af Intelligens, af megen stille Tænkning, af hele den tyske, høje Dannelse, der kan være saa god at faa Forstand af, — og saa tittede der tilligemed ud af disse Øjne to bestandig aarvaagne Skælmer, der mest af alt mindede mig om noget i H. C. Andersens Blik — haade noget barnligt nysgerrigt og noget sarkastisk agtpaaagivende. Og ved dette Blik — maaske det mindst lyriske ved Baumbach — faldt det mig straks ind, at han tillige var en betydelig og original Prosaforfatter, og at jeg her havde „Sommer-Eventyrenes“ Digter for mig.

Vi blev unøgtelig ikke staaende dér udenfor Gæstgiverstedet, tilmed da det øregnede, som det kun kan regne i Bjergetegnene. Hvad Kaféen er for Franskmanden og Italieneren, det er Værtshuset for Sydtysskeren — det gammeldags, meget konservative Værthus med de smaa Vinduesruder, den store Bilæggerovn, det lette skummende Øl, den lillige Landvin, Helgenbilledet paa Væggen, en gammel, godmodig Brumbasse til Vært, og Værtens egne gifte eller ugifte Døtre til opvartende Aander, og Værten her hed „gamle Gelbfuss“, og han var naturligvis oprindelig Skovrider; i den store Forstue prangede Jagttrofæer, i det hvælvede Køkken brasedes der paa Skorstenen under Frøken Minnas Opsyn. I Honoratiorenes Værelse gik Frøken Kathi ud og ind med et venligt Smil og et godt Ord til enhver af de kendte Gæster, og Gæsterne var til dagligdags bestandig de samme: Officererne af Feldjægerbataillonen, Stedets Præst, Notar, Læge, Skatteopkræver — og saa undtagelsesvis de to „Digtere“.

Det regnede fjorten Dage i Træk, og naar Baumbach ikke var

hjemme hos mig i min Familie, hvor han snart var lige saa velset af Børnene som af deres Forældre, saa var han og jeg sammen hos „Gelbfuss“. Der sad han i de Omgivelser, som syntes at passe saa absolut i det mindste til den ene Side af hans Musas Væsen, stilfærdig, hyggelig, med sit gode Smil og med en utrolig Mængde smaa, fint pointerede Historier, som lagde hans Fortællertalent ret tydeligt for Dagen, og som underholdt os alle, samtidig med at Landvinen forsvandt af Glassene og Tobaksrøgen blev lige saa tæt over Bordene, som Skyerne var det udenfor over Bjergene. Han sad dér, en halvt graanet Ungkarl med en lille Ansats til Korpulence — og saa kunde der en Gang imellem, for den mere opmærksomme Jagttager, i en af hans smaa Historier komme et Træk frem, ligesom der over hans Ansigt kom et tilsvarende Træk, der syntes at lade skimte en Sandsynlighed for, at det maaske ikke var hans Skyld, naar han endnu var Ungkarl og rimeligvis vilde vedblive at være det. For øvrigt berørte han aldrig sit eget Liv — i det højeste gav han smaa Tildragelser til Bedste af Barndoms- og Ungdomsaarene, der virkede befriende ved deres milde Komik. Der var saa grumme lidet oprevet og oprivende ved ham; og blandt de andre Herrer i Selskabet — der muligvis havde gjort andre Erfaringer andetsteds — hed det sig snart, at Baumbach „af en Digter at være“ var et højest omgængeligt Menneske.

Da jeg meddelte ham dette Udsagn, som den største Ros her paa Stedet — lo han og sagde: „Jeg kan betro Dem, at ganske det samme siges der om Dem!“

„Ja lad os saa være Venner!“ bad jeg. Men jeg tilføjede dog, at jeg ubetinget veg ham Pladsen i ovennævnte Henseende.

„Thi jeg er Nordboer og specielt Dansk,“ tilføjede jeg; „og De vil ikke have ganske let ved at forstaa, hvorledes vort forhen saa stabile Samfund, ved alle Kræfters Meddelagtighed, siden det Herrens Aar 1870 er blevet drevet brat ud over sit Tyngdepunkt i literær, social og politisk Henseende. For mit eget Vedkommende har jeg vaigt Tarvis som et Tilflugtssted, hvor man maa kunne komme i Ro og Ligevægt — hvad vi sandelig behøver alle sammen derhjemme; men paa en Elskværdighed som Deres mener jeg rigtignok, at det endnu skorter mig meget; thi der er meget, som jeg endnu har tilbage at glemme, — og der er endnu meget mere, som jeg først maa til at lære!“

Han grundede lidt derover; saa trykkede han min Haand og sagde: „Skal vi gøre en lille Vandring ind i Bjergene sammen — naar det bliver godt Vejr?“

Og det blev et henrivende Vejr efter den stadige Regn og Kulde. Engene i Dalen og de underste, letskraanende Fjældsider stod dæk-

kede af smaragdgrønt med myldrende Blomsterpletter. Højt over vore Hoveder sejlede de lette, lyse Sommerskyer som skinnende Sølvflor, der hist og her fangedes af en Bjergtinde; og paa disse Bjergtinder i de dybe Spalter, der vendte Gabet mod Nordsiden, laa endnu den rene, jomfruelige Sne, afmærket og forhøjet i sin blændende Glans af de klare, blaa Skygger, der veg, eftersom Morgensolen steg. Utallige Fuglearter pippe og sang i Træer og Buske langs Bjergvejen, der fører forbi Blyminebyen Raibl op over det berømte Predil-Pas, hvor en Haandfuld Østerrigere fandt Heltedøden i Napoleonstiden mod de fremstormende Franskmænd. Schlitzaffoden sang og klang dernede i Dybet — og Baumbach vidste ikke blot, hvad Floden sang, men endnu bedre vidste han Besked med hver lille lystig eller rørende Fuglestemme; han kendte Sangerne ved Navn, kunde baade Tekst og Tone i deres Foredrag, og han kendte Blomsterne, morede sig over dem og næsten kærtegnede dem, idet han gav dem — halvt videnskabeligt spøgende, og helt digterisk betaget — deres Navne baade efter og udenfor Rangforordningen. Man mærkede paa samme Tid, at „Doktoren“ var botanisk Fagmand, og at han var Poet, en sund, elskværdig, ubekymret Poet af den gode gamle Skole, der stadig vil forny sig, — hvad saa Pariser- eller Berlinerkritikken siger. Og vi syntes, at Vejen var altfor kort, endda den var stadig stigende opefter og ikke saa ganske „jævn“ mod Slutningen.

Vi standsede et Øjeblik og saa' over mod det gamle „Kongebjerg“, hvor Romerne havde gravet Guld op af Schakterne, og hvor man nu hentede Blyerts op fra Dybet. Usunde, syrlige Dampe steg op fra den lille Minebys Skorstene. Det er ikke godt at være derovre! blev der bemærket. De stakkels Folk ser ud som gule Spøgelsler, naar de kommer frem for Dagens Lys; og saa arbejder de for en 'usset Dagløn og dør tidligt! — „Jeg har været i Zinnergruberne,“ sagde Baumbach; „der er det om muligt endnu værre, og jeg hørte de sørgeligste Fortællinger og saa' de sørgeligste Syner: men det kunde aldrig falde mig ind at skrive derom. Jeg kan forstaa, at et Menneske vil virke for de Folk, ganske ofre sig for at mildne eller forbedre deres haarde Vilkaar — men „kunstfærdigt“ at skrive derom, støttet paa en undertiden overfladisk lagttagelse, dertil mangler jeg den objektive Grusomhed, som nu synes at blive fordret i de store Literaturcentre. Skal vi ikke gaa videre?“

Og vi gik videre og saa' ned i en dyb, mørkegrøn Alpese og ud over Bjergtoppe, hvor Sneen glimrede, helt ned over de nærmeste italienske Alper; og saa drejede Vejen af i Zigzag op over det stor-slaaede, øde Højplateau, hvor den lille Grænsefæstning ligger som et Stykke Legetøj for Foden af Mangart-Kæmpen, over hvis Hoved